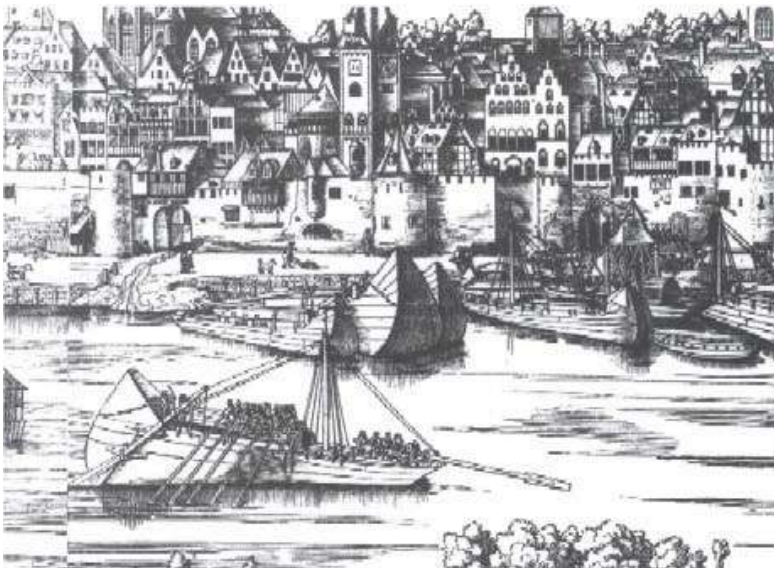

Oberländer, Vlotschip

Oberländer bij Keulen, afbeelding Woensam 1557

Oberländer voor Keulen, afbeelding Anton Woensam 1531

Abb. 9 Binnenschiff vom Typ Oberländer aus dem Köln-Prospekt des Anton Woensam, 1531.

Model Oberländer naar afbeelding Woensam 1531, Modelbouwer onbekend

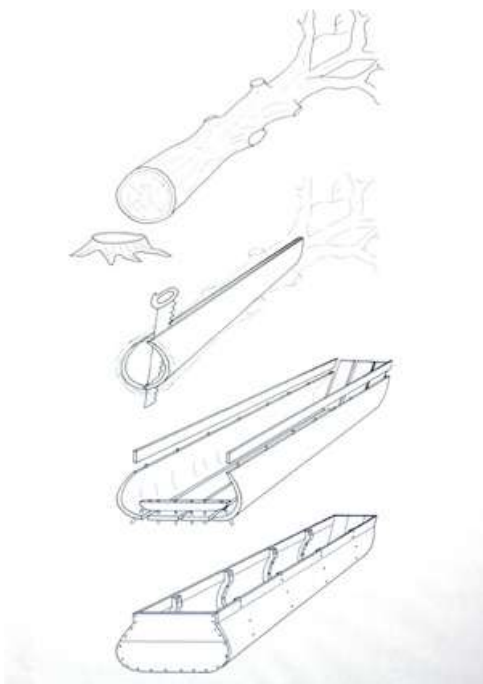

Exacter model Oberländer van Horst Tournay, Ratingen, 1580, tentoongesteld Düsseldorf 2006

Oberländer op een sluitsteen, St. Kastorkerk te Koblenz, 1499

Oberländer gemaakt uit één grote eiken boomstam

Oberländer, Vlotschip

Volgens Fimpeler worden met Oberländer en Vlotschip dezelfde scheepstypen bedoeld, vanwege vergelijkbare beschrijvingen. Vlotschepen komen in de Nederlandse tolleren voor, maar geen Oberländers. Het was een Duits schip, dat ook in Nederland voer.

Periode:

Van de 11^e t/m 17^e eeuw zijn Oberländer types bekend. Vlotschepen komen van 1458 tot vlak na 1600 voor in de bronnen. Gasthuis, Swellis en Vlotschip nemen halverwege de 16^e eeuw 80% van het totale Waalvervoer voor hun rekening.

Types:

De Oberländer / het Vlotschip heeft zich ontwikkeld uit een vlot tot een volwaardig scheepstype. Het kon een schip zijn bestaande uit planken die bij de eindbestemming stroomafwaarts uit elkaar werden gehaald en verkocht. Of het kon langer gebruikt worden en ladingen vervoeren. Verwarrend is dat de naam Oberländer ook gebruikt wordt voor alle schepen die stroomopwaarts t.o.v. van bijv. Keulen, voeren. Vlotschepen worden verward met vlotschuiten die in de riviermonding voeren. Van Oberländers zijn kleinere (oudere) en grotere (jongere) typen bekend die allen op de Rijn en Waal voeren.

Grootte:

Het schip van de afbeelding uit 1531 wordt geschat op 18 m lengte en een breedste onderste diameter van 2 m. Stukken die uit archeologische vondsten resteren zijn niet langer dan 15m. De Oberländer had een draagvermogen van 4 ton, een waterverplaatsing van 1,5 ton en een diepgang van 25 cm. Volgeladen was het 70 cm met een vrij boord van 30 cm

Vervoer:

De Oberländer voer van Keulen tot aan de Nederlandse kust, hoewel het niet een type was wat in Nederland veel voorkwam. Oberländers vervoerden 40 vaten gezouten haring, 1200 molenstenen of 10 koeien. Van Vlotschepen is bekend dat ze grote ladingen (40.000 liter) wijn, zout, graan en haring vervoerden. Het is niet bekend hoe er met de Oberländer werd gevaren, wellicht krikkend zoals er met een gondel wordt gevaren.

Uiterlijk:

Kenmerkend is de trapeziumvormige onderbouw aan de voorzijde van het schip. Het schip is uit één lange boom gemaakt die in tweeën is gesneden en de bodem van het schip zijn vorm geeft. Aan de achtersteven is het dikke wortelgedeelte zichtbaar en aan de boeg de dunne kroon van de boom. Het bovenste gedeelte van de buitenkant is met rechte planken afgetimmerd. De grootste breedte van het vaartuig ligt erg diep. Naar boven toe wordt het schip steeds smaller. Er stond een mast op het schip, maar er werd ook met lange riemen gevaren. Het werd op de Middenrijn van eikenhout gebouwd zodat het schip donker kleurde.

Schippers Nijmegen:

In 1565 geeft het Nijmeegse tolboek 92 passages van een Vlotschip op afvaart aan en 72 stuks in opvaart. Bij de Tielse tol werden dezelfde schepen als beitelaken betiteld, wat betekent dat ze op elkaar leken. Uit de late Middeleeuwen zijn Nijmeegse schippers met Vlotschepen bij naam bekend, bijv.: Derrick en Marcus Lossert. Nijmegenaren met Vlotschepen kwamen ook langs Kleef.

Bronnen:

Archeologische vondsten van Oberländer: Krefeld (rond 1000, klein type), Arnhem (13^e eeuw). Deze Oberländers zijn gedetailleerd beschreven, maar werden anders gemaakt dan 14^e t/m 16 eeuwse. Van Oberländers zijn gedetailleerde afbeeldingen en modellen (van voor de archeologische vondsten) bekend. Van Vlotschepen, die lijken op Oberländers, niet.